

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Péče právního hospodářství o členy statutárních orgánů obchodních korporací

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské

2014

VII. ročník SVO

autor: Martin Richter

konzultant: JUDr. Petr Pech, LL.M., Ph.D.

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO a jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšířením, rozmnožováním a sdělováním ve veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK.

V Praze dne

.....

Martin Richter

Obsah

I. Úvod	1
II. Nezbytná lojalita	1
III. Potřebné znalosti	4
IV. Pečlivost	6
V. Pravidlo podnikatelského úsudku	11
VI. Škoda	14
VII. Závěr	17
Seznam použité legislativy	19
Seznam použité literatury	19
Seznam použité judikatury	20

Seznam zkratk

OZ – zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník.

ZOK – zákon . 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích.

ObZ – zákon . 40/1964 Sb., „starý“ občanský zákoník.

ObchZ – zákon . 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

TrZ – zákon . 40/2009 Sb., trestní zákoník.

I. Úvod

Pé e ádného hospodá e je jednou ze základních povinností nejen len statutárních orgán obchodních korporací (dále ozna ováni jako „reprezentanti“). A je v odborné literatu e pé e ádného hospodá e dlouhodob diskutována, tak si myslím, že zatím nebyla zcela vy erpávajícím zp sobem popsána. Tato práce si proto klade za cíl hlubší systematickou analýzu vybraných aspekt této povinnosti v eském právním ádu a to za situace po obsáhlé rekodifikaci soukromého práva. P itom se neomezuje pouze na podrobný výklad jednotlivých složek pé e ádného hospodá e, ale zabývá se i definicí bližšího významu pojmu škoda, který je z hlediska vynutitelnosti této povinnosti životn d ležitý.

Pé e ádného hospodá e je uložena reprezentantovi obchodní korporace již obecnými ustanoveními ob anského zákoníku k právnickým osobám. Konkrétn § 159 odst. 1 OZ stanovuje, že *„kdo p ijme funkci lena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s pot ebnými znalostmi a pe livostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této pé e ádného hospodá e schopen, a to musel zjistit p i p ijetí funkce nebo p i jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe d sledky.“*

Citované ustanovení tedy rozkrývá, že pé e ádného hospodá e spo ívá zejména na t ech složkách, jimž se budeme podrobn ji v novat, tedy na *nezbytné loajalit , pot ebných znalostech a pe livosti*.

II. Nezbytná loajalita

Obecn se dá termín *loajalita* ve spojení s reprezentanty obchodních korporací chápat jako povinnost jednat v zájmu spole nosti,¹ p i emž ale nutn nemusí jít i o zájem spole ník .²

Výslovné zakotvení povinnosti jednat s nezbytnou loajalitou je v porovnání s právní úpravou ú innou p ed 1. 1. 2014 nejen nové, ale s ohledem na koncep ní zm ny, jež p inesl zákon . 89/2012 Sb. („nový“ ob anský zákoník), i zcela logické. Dokud totiž zákon . 40/1964 Sb. („starý“ ob anský zákoník) vycházel u právnických osob z teorie reality (resp. p enesené reality),³ nem lo explicitní ustanovení o povinnosti loajality z teoretické hlediska opodstatn ní.

¹ K povinnosti jednat v zájmu spole nosti srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, 5 Tdo 1143/2005 nebo 8 Tdo 940/2006.

² Broulík, J.: Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko, *Obchodn právní revue* 6/2012, str. 162 anebo p im en srov. nap . rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3526/2007 a 29 Cdo 3864/2008 nebo usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1218/2008 a 5 Tdo 367/2007.

³ K tomu nap . Eichlerová, K.: *Podnikání a podnikatel, jednání podnikatele a jeho zastoupení*, in ěrná, S., Plíva, S. a kol, *Podnikatel a jeho právní vztahy*, Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta, Praha 2013, str. 13 a 14.

Pokud totiž vycházíme z teorie, že právnické osoby reálně existují s vlastní individuální vůlí, která je vytvářena jejími orgány, pak by uložení povinnosti jednat loajálně ke společnosti znamenalo omezení této individuální vůle společnosti spolu s omezením její schopnosti přímého jednání.

Občanský zákoník ale nově vychází z teorie fikce. Tedy teorie, že právnická osoba má že nabývat práva a povinnosti jen zástupcem (nemá tedy schopnost přímého jednání). A pro zástupce již zákonné zakotvení povinnosti loajality teoreticky opodstatněná nemá, nebo zástupce pouze jedná za jiného a tak musí být v jeho zájmech zastoupeného loajální. Nicméně přestože tedy termín *loajality* nebyl před úpravou nové právní úpravy explicitně ve vztahu k reprezentantům uzákoněn, tak není tuzemské právní teorii a judikatuře zcela cizí.

Odbornou literaturou (inspirovanou zahraničím) byla existence povinnosti loajality dovozována jako součást povinnosti péče o podnikání hospodáře - potud tedy nedochází k žádné změně.⁴ Literaturou pak byla povinnost loajality rozdělena na aktivní a pasivní část. „*Povinnost loajality ve své aktivní části vyžaduje iniciativní přístup k záležitostem společnosti s odhodláním naplňovat cíle a úkoly společnosti. Pro ilustraci pasivní složky povinnosti (zákaz určitých jednání proti zájmům společnosti) lze zmínit například zákonná ustanovení tuzemského práva i zahraničních úprav týkající se zákazu konkurence i povinnosti mlčenlivosti.*“⁵

Vzhledem k značné obecnosti použitých pojmů se pak pro praktické uchopení termínu *loajality* jeví vhodné jeho rozdělení do pěti skupin základních skutkových podstat, jak činí německá právní věda, na což v tuzemské odborné literatuře upozornil P. Fleischer.⁶ Tyto skupinami jsou:

- a) Povinnost nasazení ve prospěch společnosti,
- b) řešení konfliktu zájmů, kontrahuje-li člen orgánu či osoba blízká se společností,
- c) zákaz využívat příležitosti společnosti (corporate opportunity) ve vlastní prospěch i ve prospěch třetích osob,
- d) využití zdrojů společnosti ve vlastní prospěch,
- e) přijetí plnění od třetích osob za jednání učiněné z titulu funkce ve společnosti.⁷

⁴ Povinnost loajality byla dovozena i judikaturou například rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 387/2006 nebo 29 Cdo 3864/2008.

⁵ Ddí, J. a kol.: Komentář k obchodnímu zákoníku, Díl III., Bova, Praha 2002, str. 2418.

⁶ Fleischer, P.: Péče o podnikání a povinnost loajality, Právní rádce 3/2007, *Economia*, dostupné na www.pravniradce.ihned.cz.

⁷ Fleischer: *Treuepflicht*, citováno podle Fleischer, P.: tamtéž.

Pod povinností nasazení ve prospěch společnosti si můžeme konkrétně představit, jak uvádí v citovaném článku P. Lech, např. „povinnost manažera orgánu dát k službám společnosti veškeré schopnosti, znalosti a zkušenost,⁸ v nezbytném případě sloužit společnosti, odložit odjezd na plánovanou dovolenou či takovou dovolenou přerušit, pokud předem ukončit, zachovávat dobrou pověst společnosti na veřejnosti, zdržet se znevažujících výroků na její adresu či na adresu jejích orgánů, ale také kupříkladu zákaz, aby manažer orgánu složil funkci v nejméně vhodný okamžik, kdy společnosti hrozí vážné škody, nenutí-li jej k tomu závažné důvody zdravotního či osobního rázu.“⁹

Řešení konfliktu zájmů je pak v českém právním řádu upraveno ustanoveními § 54 n. ZOK. Obsáhlý komentář těchto ustanovení ale přesahuje rozsah této práce.

Zákaz využívat příležitosti společnosti ve vlastní prospěch i ve prospěch třetích osob vzbuzuje otázku, jak široce tento zákaz vykládat. Jak upozornil P. Lech v citovaném článku, tak německá judikatura dovozuje, že povinnost tohoto zákazu lze vztáhnout dokonce i na příležitost, o níž se odpovídá osoba dozvěděla i v ryze soukromých kruzích. Myslím si, že je možné, že se takovýto rozsah prosadí i v českém právním prostředí. Vztah reprezentanta ke společnosti má totiž přesah i do jeho osobních poměrů a to a už pozitivní (typicky odmítnutí jiná výhoda), tak ale i negativní (v tomto případě přenechat příležitost, již by jinak třeba využil).

Domnívám se, že nad rámec zákazu využívat příležitosti společnosti zahrnuje povinnost loajality i **zákaz zneužívat informace**, které odpovídá osoba nabyla v rámci výkonu své funkce.¹⁰ Jako rozporné s tímto zákazem by se typicky jevil spekulativní nákup podílových akcií na základě interních neveřejných informací apod.

Zákaz využívat zdroje společnosti ve vlastní prospěch lze pak také bezesporu označit za součást povinné loajality, ale pouze za předpokladu, že by se mělo jednat o neoprávněné využití takového zdroje. Za neoprávněné je třeba podle mého názoru považovat v souladu s § 61 ZOK takové využití zdrojů společnosti, které nebylo s vyjádřením kontrolního orgánu schváleno nejvyšším orgánem společnosti s výjimkou plnění, na něž plyne právo přímo z právního předpisu, nebo ze smlouvy o výkonu funkce anebo z předem schváleného vnitřního předpisu (tj.

⁸ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

⁹ Srov. P. Lech, P.: K povinnosti loajality manažera v řízení společnosti a ostatním společníkům, in: Pauknerová, M., Tomášek, M.: Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva, Karolinum, Praha, 2009, str. 54n.

¹⁰ Mimo jiné může dojít i k naplnění skutkové podstaty trestného činu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 trestního zákoníku.

vnitřního předpisu schváleného nejvyšším orgánem společnosti).¹¹ Typicky se tak může jednat o nedovolené soukromé jízdy služebním automobilem nebo o nedovolené využívání služebního telefonu.

Bezesporu lze také považovat za porušení povinné loajality přijetí plnění od těchto osob za jednání u jiného z titulu funkce ve společnosti. Ovšem i v tomto případě je nezbytné použít korektiv, a to konkrétně **korektiv obchodních zvyklostí**. Stáží lze totiž za porušení loajality označovat například v praxi běžné přijetí vánočního dárku od obchodního partnera. Přitom takový dárek je dotyčnému předáván právě z důvodu jeho jednání v rámci výkonu jeho funkce. V takovémto případě pak bude stěžejní, jakou hodnotu zdvořilostního daru ještě obchodní zvyklosti snesou. Jinak lze obecně souhlasit, že se vyjma uvedené výhrady v takovém případě jedná o porušení povinnosti loajality, což může být podtrženo dokonce i potenciálním vyvozením trestní odpovědnosti za takové jednání pro trestný čin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 TrZ.

Výše byl dán pojmu *loajalita* konkrétní obsah. Zákodárce ale používá především *nezbytná loajalita*. Domnívám se proto, že je třeba toto spojení interpretovat zřejmě s tím, že **povinnost loajality se aktivuje teprve tehdy, je-li jí třeba k ochraně zájmu společnosti**. U podnikatele bude běžná takovým zájmem dosahování zisku.¹²

Modelovou situací, kdy by se mohlo striktně vzato jednat o porušení povinnosti loajality, ale již by se nejednalo o porušení nezbytné loajality, by mohla být například situace, v níž se reprezentantovi naskytne příležitost stát se požadujícím partnerem prestižní studentské soutěže. V takovém případě by asi nešlo považovat za porušení nezbytné loajality reprezentanta podnikatele, když by tuto příležitost využil pro sebe a neponechal ji společnosti, a by to z jistého pohledu mohla být pro společnost dobrá příležitost (konkrétně by například mohla společnost získat lepší přístup k talentovaným potenciálním zaměstnancům). Jinak by se ale z hlediska loajality pravděpodobně posuzovala situace, když by se jednalo o členy statutárního orgánu spolku, jehož hlavní činností je podpora rozvíjení talentů prostředky soutěže.

III. Potřebné znalosti

Potřebné znalosti jsou další explicitně zmíněnou složkou péče o právního hospodáře podle ust. § 159 OZ. Zákon dále již nikde nestanovuje, co konkrétně si lze pod tímto pojmem představit.

¹¹ K obcházení tohoto ustanovení srov. například rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

¹² K zhodnocování majetku srov. například usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1224/2006 nebo 5 Tdo 222/2006.

V odborné literatuře je ale vzácná shoda na tom, že péče řádného hospodáře není totožná s odbornou péčí.¹³ Lze tak tedy i s odkazem na judikaturu konstatovat, že potřebné znalosti v rámci péče řádného hospodáře nevyžadují profesionální znalosti a zkušenosti.¹⁴

Zvládli jsme si tedy vymezit, jaké znalosti se po řádném hospodáři nevyžadují. Stále ale zůstává otevřená otázka, jaké znalosti jsou pro péči řádného hospodáře potřebné. Jsem přesvědčen, že je třeba rozdělit znalosti do dvou skupin – tj. potřebné znalosti pro samotný výkon funkce (fixní množství znalostí) a pak potřebné znalosti pro učinění jakého konkrétního rozhodnutí (variabilní množství znalostí).

Podle mého názoru pak v první skupině zákonem užitý výraz *potřebné* vyjadřuje, že by se mělo jednat pouze o takové **znalosti, bez nichž nelze funkci dost dobře vykonávat**, tedy jejichž znalost vyplývá přímo z postavení a funkce reprezentanta. To bude bezesporu znalost příslušných zákonů (zejm. relevantních ustanovení OZ a ZOK), společenské smlouvy, vnitřních předpisů a znalost procesů uvnitř společnosti, jakož i příslušná znalost oboru, jež je předmětem podnikání (cca na úrovni profesionálního lajka) v etické znalosti elementární terminologie dotčených oborů.¹⁵ Pokud reprezentant tyto znalosti nemá, pak přichází v úvahu vyvratitelná domněnka nedbalosti podle ust. § 159 odst. 1 OZ.

Potřebné znalosti u konkrétních rozhodnutích se pak podle mého názoru neomezují pouze na tyto obecně požadované (fixní) znalosti, jež by měl bez ohledu na okolnosti mít každý v dané funkci – viz předchozí, ale naopak se rozsah požadovaných znalostí při rozhodování rozšiřuje v závislosti na specifikách konkrétního rozhodnutí. Potřebné znalosti jsou u rozhodování vedle znalostí obecných takové, bez nichž nelze uinit zodpovědné rozhodnutí v dané oblasti. A protože nelze po reprezentantovi požadovat odborné znalosti, tak se požadavek minimálních znalostí pro zodpovědné rozhodnutí vedle fixního množství znalostí musí omezit „pouze“ na znalost dostatečného množství relevantních informací v etně případných odborných posudků a stanovisek. Množství takto požadovaných informací se přímo odvíjí od požadavku pravdivosti (viz následující kapitola). Domnívám se, že u každého rozhodnutí **jde tedy o ad hoc objektivně vyjádřitelný standard znalostí, bez jehož znalosti by jiná rozumně pravdivá osoba nerozhodla** (variabilní množství znalostí).

¹³ Ovšem názory na obsah těchto dvou povinností a jejich vzájemný vztah se již liší. Nejrecentnější variace možných vztahů mezi těhdy ještě náležitou péčí a odbornou péčí na jednom místě shrnul Bejček, J.: Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností, Právní rozhledy 17/2007, str. 613.

¹⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 nebo 5 Tdo 1224/2006.

¹⁵ K znalosti základní terminologie daného práva srov. rozsudek Nejvyššího právního soudu R sp. zn. 1 Afs 32/2008.

Pro shrnutí minimální standard znalostí lena statutárního orgánu se skládá ze znalostí, bez nichž nelze funkci dost dobře vykonávat (fixní množství znalostí) a bez nichž by rozumně livá osoba nerozhodla (variabilní množství znalostí v závislosti na charakteru rozhodnutí). Zde je však třeba připomenout, že je nesporné, že pokud **len statutárního orgánu disponuje znalostmi p esahujícími tento minimální standard znalostí, je povinen je v souladu s jeho povinnostmi nezbytné loajality využít.**¹⁶ Tuto skutečnost lze ostatně také nově podepřít ust. § 5 OZ a nepřímo také ust. § 2912 odst. 2 OZ. Pokud je tedy dotýká len „odborníkem na nějakou oblast, musí v rozsahu jeho odborné působnosti vynakládat péči odbornou.

IV. Péčlivost

Vyjma nezbytné loajality a potřebných znalostí je součástí péče řádného hospodáře také povinnost jednat s pečlivou péčlivostí.

Ust. § 52 odst. 1 ZOK stanovuje, že „*při posouzení, zda len orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlíží k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně livá osoba, byla-li by v postavení lena obdobného orgánu.*“ Toto ustanovení tedy oproti předchozí právní úpravě explicitně stanovuje objektivní přístup posuzování péče řádného hospodáře.¹⁷ Tím se zdá být poprvé možný subjektivní výklad zohledňující míru pečlivosti, s níž konkrétní osoba spravuje vlastní majetek.¹⁸ Přesto i ust. § 52 odst. 1 ZOK připouští zohlednění specifických okolností jednotlivých případů tím, že se chování oné fiktivní *rozumně livé osoby v postavení lena obdobného orgánu* posoudí pod okolnostmi *obdobné situace*. Ovšem osobní indispozice způsobující neschopnost reprezentanta vynaložit péči rozumně livé osoby budou zřejmě bez civilních právních důsledků, na rozdíl od jeho zvýšených osobních kvalit - viz předchozí kapitola a povinnost loajality.

Jak vyplynulo výše, je nezbytné blíže zkoumat, co konkrétně si lze představit pod pojmem péče/chování rozumně livé osoby. A protože se jedná o velice obecný a vágní pojem, je možné mu dát interpretační poměrně jasný obsah. Z ustálené judikatury je totiž zřejmé, že lze běžně po

¹⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1262/2006. Oponentní názor lze nalézt v Bejček, J.: op. cit. (pozn. 10).

¹⁷ Hámorská, A.: Povinnost len orgán obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci, Obchodní právní revue 9/2012, str. 50.

¹⁸ Nezaměňovat s totožným pojmem, který užívá judikatura. Z odvodnění je totiž vždy zřejmé, že nebyly prováděny důkazy ohledně toho, jak se dotýká skutečně chová při péči o svůj vlastní majetek – tedy je možné dovodit, že soudy i v takovýchto případech uplatňují objektivní přístup – tj. jak by pečlivá osoba pečovala o vlastní majetek. Srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, 5 Tdo 222/2006 nebo 8 Tdo 940/2006. Ke kritice subjektivního přístupu srov. Bejček, J.: op. cit. (pozn. 10).

rozumně pe livé osob požadovat, aby svou **funkci vykonávala**¹⁹ a aby si ke svému jednání **obstarala potřebné informace**,²⁰ **ty aby následně vyhodnotila a rozpoznala, kterou innost již není s to vykonávat i které odborné znalosti a dovednosti nemá a aby případně tedy zajistila posouzení takové v ci osobou, která tyto znalosti a schopnosti má**,²¹ **a s takovým posouzením se seznámila**.²² Tímto zp sobem reprezentant mimo jiné nabyde určitou sumu znalostí, která pak tvoří obsah variabilního množství znalostí představené v předchozí kapitole.

Díraz je však třeba dát na slovo „bžn“ nebo korektivy obsažené v § 52 odst. 1 ZOK umožňují slevit z těchto nároků z důvodu objektivních okolností například nezávislé časové tísně. Konkrétně se jedná o korektiv *rozumně pe livosti*, tj. pe livosti nikoli předehnané, a korektiv *obdobné situace*, tj. pe livosti předimované dané situaci. Pro případ naléhavé časové tísně si lze pod tímto korektivem představit jako dostatečně pe livé i rozhodnutí inženýrské například na základě předchozích kladných zkušeností, pokud neexistovaly zjevné varovné signály o nesprávnosti/neaktuálnosti takových zkušeností. Tyto dva korektivy se pak dají společně označit jako **korektiv pe livosti předimované situaci**.

U Dd i e J. s Lasákem J. se ale setkáme s trochu odlišnou definicí pe livosti (a oni sami používají obecnější termín pé e ádného hospodáře). V porovnání s výše představeným standardem pe livosti se jeví jejich definice poněkud přesnější, kladoucí na řena korporace vyšší nároky. Podle jejich definice totiž pé e ádného hospodáře zahrnuje „*požadavek plnit povinnosti na určité odborné úrovni, která však nemusí dosahovat úrovně odborníka daného oboru, avšak reprezentant musí být odborníkem na řízení obchodních korporací, musí se seznamovat s novými poznatky v oboru řízení a správy společnosti a uplatňovat je v innosti společnosti a při rozhodování se rozhodovat se znalostí v ci*“.²³

¹⁹ K liknavému výkonu funkce srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 168/2007.

²⁰ Tzn. informace, jež bylo možno v jejím postavení získat a bez nichž by rozumná a pe livá osoba nerozhodla – zejména pak ty, které vyžaduje přímo zákon.

²¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1161/99 a 29 Cdo 2531/2008 nebo usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 i 5 Tdo 433/2007.

²² Pouhý odkaz na odborný názor nezbavuje reprezentanta právní odpovědnosti. Naopak reprezentant musí i takový názor/posudek kriticky zhodnotit a odhalit vady, které by odhalila rozumně pe livá osoba bez znalostí dotčeného oboru (viz níže přebžný standard pe livosti). K této otázce srov. Beran, K.: Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinnostmi reprezentantů kapitálových společností jednat s pé e ádného hospodáře, Bulletin advokacie, 9/2004, str. 17n. a předimovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2531/2008 (kde se dá na podobný závěr usuzovat z věty „jednal s pé e ádného hospodáře a za předpokladu, že neměl s ohledem na dostupné informace žádné důvody pochybovat o odborné způsobilosti advokátky“) nebo usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1224/2006.

²³ Dd i e J., Lasák, J.: Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem, 2. díl, Linde, Praha 2010, str. 1351.

Domnívám se, že o tomto „zvýšeném“ standardu péčlivosti se dá uvažovat pouze u reprezentantů společnosti s větším množstvím prostředků, kteří za výkon funkce pobírají odměnu. A to navíc pouze pokud zároveň vypustíme požadavek odborné péče v rámci řízení a správy obchodní společnosti, nebo odbornou péči v žádné formě nelze s výjimkou individuálních odborných znalostí po reprezentantovi požadovat, jak bylo ukázáno výše. I potom se ale takto vysoký standard péče zdá u reprezentanta menší společnosti s nevelkými prostředky nebo reprezentanta, který svou funkci vykonává dokonce bezplatně, zjevně přehnaný. Rozdílné posuzování míry standardu péčlivosti podle prostředků, které má reprezentant k dispozici anebo jeho odměny, přitom není v rozporu s objektivním postupem posuzování péče řádného hospodáře. Naopak se zdá, že ust. § 52 odst. 1 ZOK takovýto rozdílný postup přímou podporuje oním „vložením“ fiktivní rozumné a péčlivé osoby do obdobné situace v obdobném orgánu obchodní korporace – ostatně již výše bylo na základě obdobné argumentace dovozeno možné snížení požadavků na péčlivost v závislosti na objektivních okolnostech. Dostupné prostředky, náplň výkonu funkce (obtížnost a četnost úkolů) a poskytovaná odměna pak zcela zjevně hrají jednu ze stěžejních rolí při vytváření konkrétní situace (vedle časové tísně, nesprávných nebo matoucích informací apod.). Jedná se o objektivní skutečnosti, které ovlivní ospravedlnitelnost nárokování požadavků na úsilí a čas, jež má být dotyčný v novat nabytí hlubších poznatků v oboru řízení a správy společnosti.

Dostupné prostředky totiž podstatně ovlivní možnost postupu dotyčného k novým poznatkům – například možnost zadat monitoring odborného tisku z hlediska relevantních článků, možnost poradit se s kvalifikovanými zaměstnanci nebo možnost si vyžádat odborné externí služby a možnost nahlédnout do systémů s komentáři a rozhodovací praxí. Dále také ovlivní možnost delegovat plnění některých reprezentantových úkolů na jiné a kompetentní osoby, což se opět značně negativně projeví v jeho časových možnostech v i ostatním záležitosti. Přitom reprezentanta má že taková delegace za jistých okolností zprostit odpovědnosti za škodu za protiprávní splnění takového úkolu.²⁴

Vliv skutečného obsahu výkonu funkce je potom zřejmý – pokud si výkon praktické agendy vyžádá veškerý čas, který lze po dotyčném pro výkon té konkrétní funkce požadovat, nezbude mu čas pro seznamování se s novými poznatky/trendy.

²⁴ Srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1773/2006. Musí ale sledovat a dohlížet na provádění svěřených činností – viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

Výše odměny zase ovlivňuje míru nasazení, již lze po dotyčném spravedlivě požadovat.²⁵ Pokud totiž někdo vykonává funkci bez nároku na odměnu, lze očekávat, že ji bude vykonávat ve svém volném čase, a je tedy objektivně zřejmé, že nebude mít už kvůli časovým důvodům možnost sledovat nejnovější poznatky v takové míře, jako reprezentant „na plný úvazek“.

Tedy lze shrnout, že základním standardem běžné pélivosti je učení statutárního orgánu požadavek existence a znalosti potřebných informací a případného rozpoznání potřeb odborné pomoci a její zajištění. V závislosti na dostupných prostředcích, obsahu výkonu funkce a (ne)poskytované odměně pak ještě připadá požadavek zvýšeného standardu pélivosti. Ten spoívá v aktivním seznamování se se znalostmi v oboru řízení a správy dané společnosti a aplikaci těchto nabytých znalostí v praxi. O tyto znalosti se pak tedy rozroste i obsah požadovaného množství variabilních znalostí v předchozí kapitole. Na druhé straně objektivní okolnosti mohou naopak vést i ke snížení požadavků až pod základní standard pélivosti skrze korektivní pélivostní podmíněné situaci.

Povinnost jednat pélivě ovšem neexistuje pouze ve vztahu k procesu získávání potřebných informací resp. znalostí, ale bezesporu se vztahuje i na proces hodnocení již nabytých informací. Tedy i za předpokladu, že byly všechny potřebné informace obstarány s náležitou pélivostí podle výše uvedených kritérií, je třeba takové informace ještě s náležitou pélivostí také hodnotit a to již v průběhu jejich získávání. U „běžného“ získávání informací lze pak tuto pélivost (nazýváme ji průběžnou pélivostí) identifikovat jako **povinnost reprezentanta nabyté informace hodnotit kriticky při využití jeho znalostí a v souladu s logikou.**

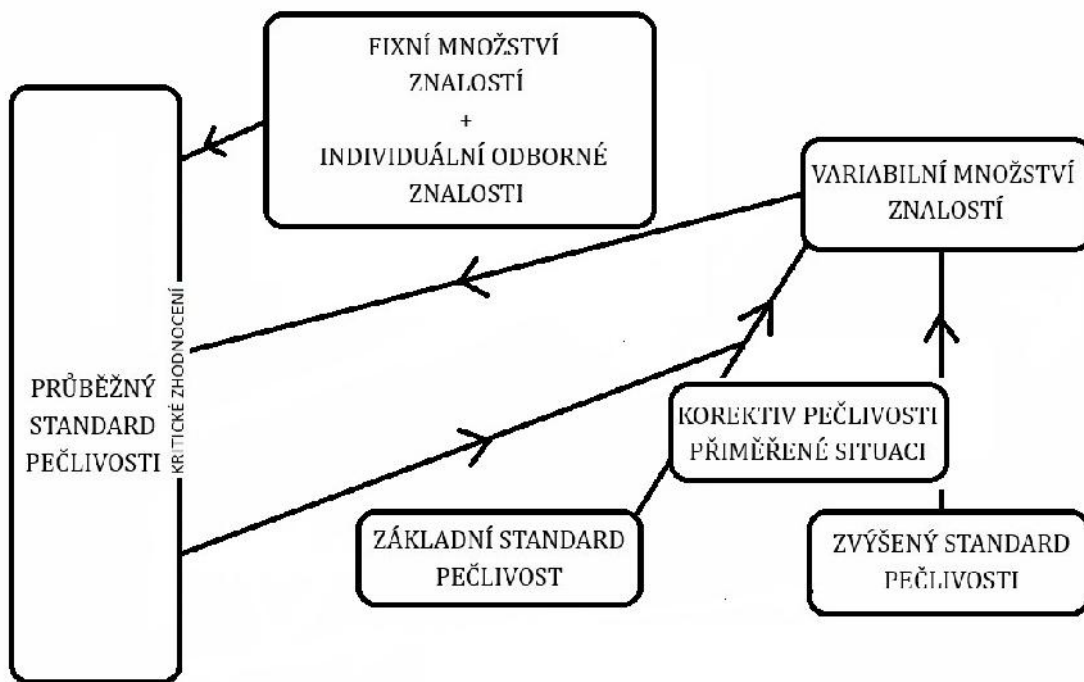
Rozhodovací praxe reprezentantů je nicméně velice rozmanitá, a tedy se podmíněně musí mnit i požadavky na splnění průběžné pélivosti. Za úřadění obsahu této části pélivosti u rozhodnutí na již reprezentant odborně nestává, se mi jeví ideální závěry uiněné o povinnosti péle (duty of care, skill and diligence) britskou judikaturou ve věci *Re Continental Assurance Co of London plc*. V tomto případě byl vyjudikován požadavek, **aby byl reprezentant schopen „problému, na který jeho odborné znalosti nestává, porozumět pod odborným vedením a aby byl schopen účastnit se kvalifikované diskuse o daném problému a kriticky o něm uvažovat.**“²⁶

²⁵ Aniž by se jednalo o relativizaci povinnosti loajality – ta totiž nevyžaduje z hlediska časového nasazení permanentní obětování veškerého času, ale pouze v nezbytných případech sloužit společnosti apod. – srov. 2. kapitolu.

²⁶ Citace podle Krtoušová, L.: Péle ádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skill and diligence?, *Obchodní právní revue*, 1/2013, str. 277.

Domnívám se ale, že nelze toto pravidlo uplatnit na veškerou rozhodovací činnost, na niž reprezentant odborně nestává, ale pouze na rozhodnutí týkající se oblastí, u nichž lze rozumně očekávat, že s ním reprezentant konkrétní společnosti půjde do styku. Pokud tedy reprezentant společnosti vyrábějící hračky bude muset činit rozhodnutí o odklizení nebezpečných látek podle zvláštních předpisů, nebo se ukázalo, že pozemek ve vlastnictví společnosti si takový zásah vyžaduje, nelze klást k tíži jeho pečlivosti, že se nebude schopen účastnit kvalifikované diskuse ani pod odborným vedením.

Lze tak uzavřít, že u rozhodnutí, na nichž reprezentant odborně nestává a jež se týká oboru, u nichž nelze rozumně očekávat, že s ním reprezentant konkrétní společnosti půjde do styku, se požadavek pro běžného standardu pečlivosti omezí pouze na schopnost činit logická rozhodnutí v souladu s obdrženými odbornými závěry a na kritické zhodnocení těchto závěrů z hlediska jeho znalostí.

V. Pravidlo podnikatelského úsudku

Nov se v ust. § 51 odst. 1 ZOK objevuje výslovné zakotvení pravidla podnikatelského úsudku. Toto ustanovení stanovuje požadavky, při jejichž splnění jedná reprezentant při podnikatelském rozhodování peliv a s potebnými znalostmi. Tmito požadavky jsou:

- a) podnikatelské rozhodnutí
- b) dobrá víra
- c) možnost předpokladu, že jedná informovan
- d) možnost předpokladu, že jedná v obhajitelném zájmu obchodní korporace
- e) a aby předchozí předpoklady byly předpoklady rozumnými.

Odbornou literaturou je z toho dovozováno, že pravidlo podnikatelského úsudku klade draz na rozhodovací proces, nikoli na výsledek. Tedy dodrželi-li reprezentant postup, nebude posuzována kvalita rozhodnutí.²⁷ Předpokladem v dané stránce rozhodnutí je pak předpustný až ve chvíli, kdy je porušena některá z podmínek aplikace pravidla podnikatelského úsudku.²⁸ S tmito závěry lze zcela jistě obecně souhlasit, ale vzhledem k abstraktnosti pojmů užitých v předemtném ustanovení bude jeho praktická aplikace poněkud složitější.

V první řadě je pro aplikaci ust. § 51 odst. 1 ZOK nezbytné, aby se jednalo o podnikatelské rozhodnutí. „*Typicky ne každé rozhodnutí v rámci obchodního vedení bude podnikatelským rozhodnutím. Zpravidla tak nebude podnikatelským rozhodnutím jednání dovnitř korporace, které má za cíl pouze vnitřní organizaci, technické fungování korporace apod. Naopak například personální politika již podnikatelským rozhodováním zpravidla bude.*“²⁹ Domnívám se, že samotné posouzení charakteru rozhodnutí bude mnohdy sporné a citovaný výčet je vzhledem k jeho kazuistice nedostatečný, by vhodný pro ilustraci. Při definici podnikatelského rozhodnutí by se tedy mělo vyjít z legální definice podnikání v ust. § 420 OZ, respektive ze základních znaků podnikání. S ohledem na tyto skutečnosti pak lze za **podnikatelské rozhodnutí** označit takové, které **je obecně způsobilé ve svém konečném důsledku přinést výdělek a je činěno za účelem a tedy s úmyslem dosáhnout zisku.**

²⁷ Viz Hámorská, A.: Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekonstrukci, *Obchodní právní revue*, 9/2012, str. 250n. nebo Krtoušová, L.: Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skill and diligence?, *Obchodní právní revue*, 10/2013, str. 277n., i Kožíak J.: Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách), *Obchodní právní revue*, 4/2012, str. 108.

²⁸ Broulík, J.: Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko, *Obchodní právní revue*, 6/2012, str. 161n.

²⁹ Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2013, str. 137.

Pokud se pohybujeme v rámci podnikatelského rozhodování, tak pak je nezbytné zjistit, zda byl reprezentant v i existenci p edpoklad v dobré ví e.³⁰ Tzn., že aplikaci pravidla podnikatelského úsudku také vylou í situace, v níž reprezentant **v d l, resp. se z etelem k okolnostem nemohl nev d t, že alespo jeden z jeho p edpoklad není správný.**

Co se týká ostatních požadavk , tak je t eba v novat bližší pozornost formulaci daného usnesení, v n mž byla zvolena slova „*kdo mohl (...) rozumn p edpokládat*“ namísto v úvahu p ipadající *kdo p edpokládal*. Užití slovo „*mohl*“ tedy zjevn znamená, že je vyžadována pouhá možnost p edpokladu, ne nutn jeho reálná existence i napln ní. Za slovo „*kdo*“ je pak t eba ve smyslu ust. § 52 odst. 1 ZOK dosadit *rozumn pe livou osobu v obdobné situaci a postavení*. Jak je tedy možné vid t, je t eba napln ní pravidla podnikatelského úsudku posuzovat skrze skute nost, zda by **p im en pe livá osoba v dané situaci rozumn považovala napln ní vyžadovaného p edpokladu alespo za pravd podobné** (tj. možné, eventuální).

Požadavek *p im en pe livé osoby* nám do posuzování napln ní kritérií pravidla podnikatelského úsudku p inesl imperativ ust. § 52 odst. 1 ZOK, podle n jž musíme napl ování pé e ádného hospodá e posuzovat skrze pé i fiktivní rozumn pe livé osoby v dané situaci. Na tom nic nem ní ani dikce ust. § 51 odst. 1 ZOK „*pe liv (...) jedná ten, kdo*“, nebo za slovo *kdo* je prost t eba dosadit zmín nou fiktivní rozumn pe livou osobu. P i emž slovo „rozumn “ nazna uje, že nep jde o pe livost p ehnanou, ale naopak o **pe livost p im enou situaci**. Pe livost p im ená situaci pak tedy p sobí jako korektiv vyžadovaných standard pe livosti, jak již bylo p edstaveno v p echozí kapitole.

Dále je t eba také p íblížit význam požadavku „rozumn považoval“ podle výše u in é interpretace, resp. „*rozumn p edpokládat*“, podle § 51 ZOK. Požadavek rozumného p edpokladu reprezentant zcela naplní tehdy, lze-li k n mu dojít na **základ zásad logického myšlení**. Toto je pak velmi podstatné, nebo kritérium *podle zásad logického myšlení* umož uje p ezkoumatelnost rozumnosti daného p edpokladu. Navíc také vytvá í diskre ní prostor pro reprezentanta, nebo v souladu se zásadami logického myšlení bude zpravidla n kolik r zných záv r a pak záleží jen na osobních vlastnostech reprezentanta, k jakému z nich se p íkloní.

Nyní, když jsme si p íblížily význam spojení *mohl rozumn p edpokládat*, tak se zam íme na význam termínu „*jedná informovan* .“ Rozumné napln ní p edpokladu, zda jedná reprezentant informovan , je t eba posuzovat skrze hlediska jeho standardu variabilních znalostí a pe livosti

³⁰ Ne mohl být v dobré ví e, nebo slovo „mohl“ se zjevn váže ke slovu „p edpokládat“.

(variabilní znalosti jsou totiž přímo závislé na standardu pe livosti).³¹ Standard pe livosti reprezentanta se pak nejprve podrobí korektivě pe livosti p im ené situaci (viz výše), čímž případně dojde k p im enému snížení rozsahu požadovaných variabilních znalostí.

Použitý termín *informovanost* ale vyjad uje zjevn ě nižší požadavky na reprezentanta než termín *pot ebné znalosti*. Proto se domnívám, že v rámci podnikatelského úsudku dojde k omezení standardu variabilních znalostí pouze na požadavek znalosti relevantních informací. To jest informací, získaných vynaložením základního a p r b žného standardu pe livosti po upravení korektivem pe livosti p im ené situaci, ale nikoliv i vynaložením zvýšeného standardu pe livosti. P edpoklad informovaného jednání reprezentant tedy napln ě tehdy, když by rozumn ě pe livá osoba mohla p edpokládat (viz výše), že **zná takové množství relevantních informací, které je p im ené všem okolnostem konkrétní situace** (tj. které tém ě odpovídá korektivě upraveným variabilním znalostem).

Je třeba ale podotknout, že se pravidlo podnikatelského úsudku neuplatní, pokud nebylo jednáno s nezbytnou lojalitou. A s nezbytnou lojalitou nebude zpravidla jednáno, pokud reprezentant nedá k službám společnosti veškeré své schopnosti a znalosti.³² Z toho vyplývá, že i v rámci pravidla podnikatelského úsudku musí reprezentant využít svých fixních a individuálních odborných znalostí a p im en ě vynaložit také mj. p r m rný standard pe livosti.

Vedle požadavku existence p edpokladu informovaného jednání musí reprezentant kumulativn ě splnit i požadavek existence p edpokladu obhajitelného zájmu společnosti. Obhajitelný zájem společnosti lze vykládat zp sobem, že **zamýšlené úinky/následky podnikatelského rozhodnutí musí odpovídat zájmu korporace, tedy musí být obhajitelné z hlediska jejích doložitelných pot eb**.³³

Za p edpokladu napln ě ní výše rozebraných podmínek pak reprezentant m ě že ěnit riziková rozhodnutí, aniž by se musel obávat právních následk ě porušení p e ádného hospodá e.³⁴

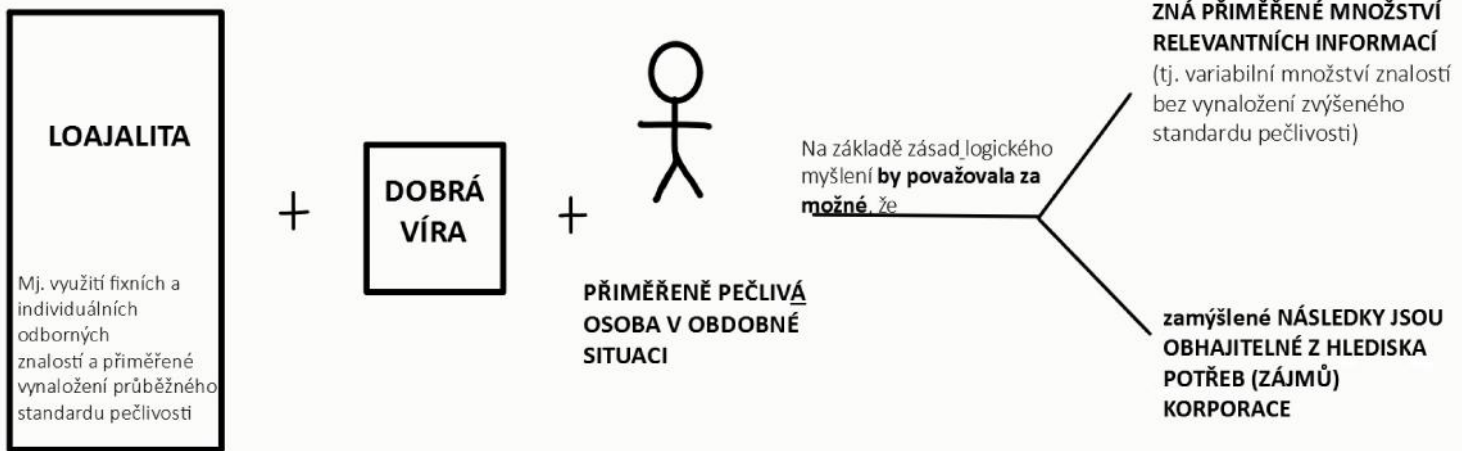
³¹ Viz 2. a 3. kapitola.

³² Srov. ve 2. kapitole skupinu a).

³³ Srov. judikovaný rozsah volnosti uvážení p i rozhodování o vymáhání náhrady škody v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4276/2009 a k pot ebám společnosti násl. kapitulu.

³⁴ Ovšem op t je zde dán limit zjevnými excesy, nap . pokud by byl hrubý nepom ěr mezi rizikem a majetkovými pom ěry společnosti – srov. Púry, F., Kuchta, J.: Postih úpadkových delikt ě podle nového trestního zákoníku s p íhlédnutím k úprav ě ípustného rizika, Bulletin advokacie, 9/2011, str. 23.

PRAVIDLO PODNIKATELSKÉHO ÚSUDKU

VI. Škoda

Pro funkčnost instituce péče o právního hospodáře je zcela klíčový význam pojmu *škoda*, případně *ušlý zisk*. Vznikem škody (případně ušlého zisku) je totiž podmínka jak civilní odpovědnosti za porušení péče o právního hospodáře, tak i trestní právní odpovědnosti.

Škoda a ušlý zisk jsou konstantně vykládány judikaturou v souladu se stanoviskem Nejvyššího soudu – SSR sp. zn. Cpj 87/70,³⁵ v němž Nejvyšší soud vyložil, že „*škodou zákon míní újmu, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Ušlý zisk je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem a spočívá v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno - kdyby nebylo škodné události - dle vodního ekvivalentu s ohledem na pravidelný běh věci.*“

Tento výklad se udržel po celou dobu účinnosti starého obchodního zákoníku, kde byl aplikován skrze požadavek vzniku tzv. skutečné škody v ust. § 442 Ob Z. V novém obchodním zákoníku zůstává situace nezměněna, nebo zcela v souladu se zmíněným stanoviskem Nejvyššího soudu definuje ust. § 2894 odst. 1 OZ škodu jako „*újmu na jmění*“ a následně ust. § 2952 OZ přijímá i požadavek vzniku skutečné škody.

³⁵ Publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971.

Ust. § 2952 OZ pouze navíc výslovně připouští jako skutečnou škodu i již samotný vznik dluhu. Nově je tedy nesporné, že i dluh, který dosud nenabyl splatnosti a striktně vzato se tedy prozatím nemusel ještě ani projevit v majetkové sféře poškozeného - projevil se pouze ve sféře úcty, je zpravidla soubilým být skutečnou škodou.

U reprezentantů vzhledem k výše uvedenému je třeba zvláště zdůraznit výkladovou praxi k definici skutečné škody. Vyskytují se totiž dva názory. První z nich představuje usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 848/2010 v němž bylo judikováno, že „*formální představa založená jen na nedodržení rozpočtových pravidel neodpovídá chápání škody u trestného inu porušování povinnosti při správě cizího majetku. (...) Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu by bylo možno dovést škodu jen v případě, že by došlo k popsané majetkové újme poškozené, tedy pokud by tato vzhledem ke konkrétním okolnostem tohoto případu vynaložila finanční prostředky nad rámec poskytnutých služeb advokátem, tedy jinými slovy by došlo k fakturování a proplacení odměn a hotových výdajů za služby, které ve skutečnosti nebyly pro obec vbec provedeny, anebo by takové poskytnuté služby byly v rozporu s uvedenou mandátní smlouvou.*“

Širší pojetí škody bylo přitom judikováno o necelé tři roky před citovaným rozhodnutím trestního senátu Nejvyššího soudu v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1118/2006. V tomto rozhodnutí jsou závěry stanoviska sp. zn. Cpj 87/70 rozvedeny tak, že „*Je nutno vzít v úvahu těžkou újmu a reálný ekonomický přínos nabytých hodnot pro společnost vzhledem k jejímu předem podnikání (innosti), jejím potřebám a majetkovým poměrům. Nepředstavitelný úkon společnosti přínos, který by se adekvátně (alespoň nepřímo) odrazil v účelu, pro který byla společnost založena (zpravidla v ekonomické výkonnosti jejího podniku, je-li tímto účelem podnikání), není možné bez dalšího uvažovat o tom, že se majetek společnosti nezmenšil a že jí tudíž nevznikla škoda. Náklady vynaložené na nehospodárnou a z hlediska účelu, pro který byla spol. založena, zcela nadbytečnou majetkovou hodnotu, kterou není možné dál zpeněžit (např. zbytečně přijaté služby) anebo kterou lze zpeněžit pouze se ztrátou, je nutno považovat za škodu se všemi důsledky z toho plynoucími.*“

Rozdílný výklad téhož pojmu ve dvou právních odvětvích se zdá být i s odkazem na subsidiaritu trestní represe obhajitelný - by trestní senát explicitně odkazuje na občanskoprávní judikaturu. S tímto v doměním je potom nezbytné brát v potaz závěry citovaného rozsudku sp. zn. 29 Odo 1118/2006, alespoň co se civilní odpovědnosti týče.

Argumentace tohoto rozsudku se zdá být obecně dostatečně přesvědčivá, ale je třeba velmi opatrně vykládat pojem *nehospodárnost* a *nadbytečnost z hlediska úřelu společnosti*. V prvé řadě by měly být tyto dva předpoklady splněny kumulativně.

Při výkladu významu pojmu *nehospodárnost* lze vyjít z definice právního pojmu *hospodárnost*, jejíž význam není českému právu zcela neznámý.³⁶ Za hospodárné jednání lze tedy označit takové **použití prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plnění úkolů**. Nehospodárným je pak a contrario takové jednání, které tuto definici nenaplní.

U výkladu *nadbytečnosti nákladů z hlediska úřelu obchodní společnosti* bych nabádal k velice opatrné aplikaci. Podle mého názoru je pod toto spojení podaditelné pouze neobhájitelné plýtvání prostředky společnosti, jímž bezesporu jsou zcela neodvoditelné výdaje nepřinášející společnosti žádný (ani potenciální) užitek.³⁷ **Pokud pro vynaložení prostředků není jakýby méně přesvědčivý důvod existuje, je třeba obhájitelnost takových nákladů hodnotit individuálně s ohledem na kauzu/důvod jejich vzniku**. Jen tak lze zjistit, zda můžeme takové náklady považovat za škodu „skutečnou“ v extenzivním výkladu pojmu „skutečné škody“. Na obchodní společnost totiž nelze pohlížet pouze hlediskem výdělčnosti (resp. úřelem dosažení zisku), ale je třeba na ní pohlížet také jako na osobu, která je neodmyslitelnou součástí našeho světa. Ani reprezentant společnosti nemůže pohlížet tento fakt, že na jeho společnost vnější svět (tedy například zákazníci a obch. partneři) pohlíží i skrze zprůsob, jakým společnost ovlivňuje život svých členů, zaměstnanců (včetně jejich motivace a s tím spojené lukrativnosti pracovních pozic) a nezděká i širšího okolí. Proto nelze právně postihovat jednání odrážející i tyto „vedlejší“ dopady existence obchodní společnosti, nebo i takové lze mnohdy označit jako důvodné (například nepřinášející imateriální prospěch na pověsti společnosti nebo na pracovních podmínkách zaměstnanců), a aby se striktním měřítkem penězivýslitelného přínosu mohly jevit nehospodárnými a nadbytečnými. Koneckonců je mnohdy tato skutečnost zohledněna i platným právem (srov. například § 224 odst. 2 písm. a) zákona č. 262/2006 Sb., zák. práce i normy o ochraně životního prostředí).

Vždy však musí být takové náklady zcela přiměřené charakteru a zejména jmění společnosti. Tedy neměly by ohrožovat celkové dosažení zisku z veškeré činnosti, případně tento celkový

³⁶ Srov. § 2 písm. m) zákona č. 320/2001 Sb., zákon o finanční kontrole, jímž se lze při výkladu pojmu *hospodárnost* inspirovat.

³⁷ K bezdůvodnosti zajištění závazků 3. osob srov. například usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 a k bezdůvodnosti spolévající v zneužití svého postavení srov. usnesení sp. zn. 8 Tdo 222/2006 (R 5/2007 tr.), 11 Tdo 619/2007, 29 Cdo 2974/2012 nebo 8 Tdo 940/2006.

zisk znatelně snižovat. Teprve v případě porušení této podmínky nebo v případě zjevné neodvodnosti lze obecně takové náklady označit z hlediska úelu obchodní společnosti za zbytečné a nevhodné a lze je při prokázání kauzálního nexu s protiprávním jednáním (např. porušením péče řádného hospodáře) považovat za skutečnou škodu.³⁸

VII. Závěr

Jak je možné vidět, posouzení zda reprezentant jednal s péčí řádného hospodáře, či nikoliv, je velice složitá otázka, při níž je nutno zvažovat a zejména zohledňovat nejen mnoho různých aspektů složek samotné péče, ale i veškeré konkrétní skutkové okolnosti posuzované situace. Zejména je třeba zkoumat naplnění těchto složek péče řádného hospodáře - nezbytné loajality, potřebných znalostí a pečlivosti.

Loajalitu je možné blíže vykládat pomocí jejího rozdělení na jednotlivé dílčí povinnosti (skupiny). Tyto jsou: nasazení ve prospěch společnosti, řešení konfliktu zájmů, zákaz zneužívat informace, zákaz využívat příležitosti společnosti ve vlastní prospěch i ve prospěch třetích osob a zákaz využívat zdroje společnosti ve vlastní prospěch. To, že zákonodárce k tomuto pojmu připojil přívlastek „nezbytná“, značí, že se povinnost loajality aktivuje teprve tehdy, je-li jí třeba k ochraně zájmů a jmen společnosti – což není nutně vždy.

Potřebné znalosti je třeba rozdělit do tří skupin na fixní množství znalostí, variabilní množství znalostí a individuální odborné znalosti. Fixní množství znalostí představuje sumu znalostí, bez nichž nelze funkci dost dobře vykonávat. Oproti tomu variabilní množství znalostí jsou znalosti, bez nichž by rozumně pečlivá osoba nerozhodla v konkrétní věci. Nakonec přistupuje skupina individuálních odborných znalostí, které nejsou vyžadovány, ale má-li je reprezentant, je povinen je při výkonu funkce využít.

Pečlivost jsme pak rozdělili na tři standardy. Základní standard běžné pečlivosti představuje u reprezentanta požadavek existence potřebných informací a jejich znalost. K potřebným informacím se váže požadavek, aby reprezentant případně rozpoznal potřebu odborné pomoci s daným rozhodnutím a tuto zajistil. V závislosti na dostupných prostředcích, obsahu výkonu funkce a (ne)poskytované odměně pak ještě přistoupit i požadavek zvýšeného standardu pečlivosti. Ten spoívá v aktivním seznamování se se znalostmi týkajícími se obchodních korporací a aplikaci těchto nabytých znalostí v praxi. Vedle těchto dvou standardů musí

³⁸ A se z etelem, že náhrada škody nemá v českém právním řádu sankční charakter, viz např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3184/2007.

reprezentant také vynakládat tzv. přiblíženou péčlivost, která zpravidla spočívá v aktivní úasti v diskusích o problému, schopnosti porozumět problému pod odborným vedením a požadavku, aby reprezentant všechny informace kriticky hodnotil.

V rámci podnikatelského rozhodování se ale uplatní speciální pravidlo podnikatelského úsudku. Podnikatelské rozhodnutí jsme definovali jako rozhodnutí obecně způsobilé ve svém konečném důsledku přinést výdělek a jiné zaúčelem a tedy s úmyslem dosáhnout zisku. Pravidlo podnikatelského úsudku pak splní reprezentant, pokud jedná s nezbytnou loajalitou a v dobré víře a pokud by přiměřeně péčlivá osoba v dané situaci na základě zásad logického myšlení předpokládala, že pravděpodobně zná množství informací přiměřené okolnostem situace a také, že zamýšlené následky rozhodnutí odpovídají zájmu korporace, tedy že jsou obhajitelné z hlediska doložitelných potřeb korporace. Pravidlo podnikatelského úsudku ale není možné uplatnit v situacích, kdy reprezentant nejedná s nezbytnou loajalitou.

A nakonec jsme si ukázali, že jako skutečná škoda může být v civilním procesu posouzena i zcela nadbytečná majetková hodnota nabytá korporací.

Vzhledem k výše uvedenému je možno uzavřít, že přijmutím funkce reprezentanta na sebe dotyčný přebírá nejen povinnosti, ale de facto tím v závislosti na okolnostech také konkludentně prohlašuje, že je schopen vynakládat patřičnou péčlivost a že má potřebné znalosti (viz fixní množství znalostí). Lze jen doporučit, aby reprezentant ve svém zájmu trval na zápisech z jednání orgánů korporace a péčlivě svá rozhodnutí odvodoval takovým způsobem, aby byl schopen pro případ soudního sporu unést své důkazní břemeno ve smyslu ust. § 52 odst. 2 ZOK o tom, že jednal s péčí řádného hospodáře. Lze jen doufat, že tato práce částečně pomohla poodkrýt skrytá zákoutí této problematiky a že její čtenář má nyní podrobnější představu o tom, co konkrétně může být v případě takové soudní péčlivosti dokazováno.

Seznam použité legislativy

- Zákon . 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění úpraveném od 1. 1. 2014.
- Zákon . 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění úpraveném od 1. 1. 2014.
- Zákon . 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění úpraveném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.
- Zákon . 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění úpraveném od 1. 1. 2014.
- Zákon . 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění úpraveném od 1. 1. 2014.
- Zákon . 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění úpraveném od 1. 7. 2013 do 31. 12. 2013.
- Zákon . 320/2001 Sb., zákon o finanční kontrole, ve znění úpraveném od 1. 1. 2013.

Seznam použité literatury

- Bejček, J.: Principy odpovědnosti statutárních a dozorých orgánů kapitálových společností, Právní rozhledy 17/2007.
- Beran, K.: Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinností reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře, Bulletin advokacie, 9/2004.
- Broulík, J.: Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko, Obchodní právní revue 6/2012.
- Čech, P.: K povinnosti loajality společnosti v řízení společnosti a ostatním společnostem, in Pauknerová, M., Tomášek, M.: Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva, Karolinum, Praha, 2009.
- Čech, P.: Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, Právní rádce 3/2007, *Economia*, dostupné na www.pravniradce.ihned.cz.
- Dídiš, J. a kol.: Komentář k obchodnímu zákoníku, Díl III., Bova, Praha 2002.
- Dídiš, J., Lasák, J.: Právo kapitálových obchodních společností. Pohled judikatury s komentářem, 2. díl, Linde, Praha 2010.
- Eichlerová, K.: Podnikání a podnikatel, jednání podnikatele a jeho zastoupení, in Černá, S., Plíva, S. a kol., Podnikatel a jeho právní vztahy, Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta, Praha 2013.
- Fleischer: Treuepflicht, citováno podle Čech, P.
- Hámorská, A.: Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci, Obchodní právní revue 9/2012.
- Kožíak J.: Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách), Obchodní právní revue, 4/2012.
- Krtoušová, L.: Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skill and diligence?, Obchodní právní revue, 1/2013.
- Púry, F., Kuchta, J.: Postih úpadkových deliktů podle nového trestního zákoníku s přihlédnutím k úpravou ípustného rizika, Bulletin advokacie, 9/2011
- Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2013.

Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. 25 Cdo 3184/2007, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. září 2009, sp. zn. 29 Cdo 3526/2007, uveřejněný pod číslem 82/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006 dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008, dostupný na www.nsoud.cz.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. října 2008, sp. zn. 1 Afs 32/2008, uveřejněný pod číslem 1167/2008 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, dostupný na www.nssoud.cz.

Stanovisko Nejvyššího soudu SSR sp. zn. Cpj 87/70, publikované pod číslem 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2008, sp. zn. 5 Tdo 1218/2008, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2006, sp. zn. 8 Tdo 940/2006, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006, publikované pod číslem T 964. v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 33, vydávaném v Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2007, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. března 2006, sp. zn. 8 Tdo 222/2006, uveřejněné pod číslem 5/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005, uveřejněné pod číslem 18/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 5 Tdo 367/2007, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2007, sp. zn. 6 Tdo 168/2007, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. května 2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2007, sp. zn. 11 Tdo 619/2007, dostupné na www.nsoud.cz.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1773/2006, dostupné na www.nsoud.cz.